

Wladne stranke triumfirale pri volitvah v Angliji

boriti, med njimi Arthur Henderson, bivši zunanji minister v delavski vladi, poraženi z veliko večino glasov. Zmaga bo morda usodna za MacDonalda, ker bodo konservativci najbrž organizirali svojo vlado, ako bodo dobili večino sedežev v parlamentu

London, 28. okt. — Kandidati vladnih strank so dobili 386 sedežev v parlamentu, opozicija samo trideset, kot se glase nočilo poročila o volilnem izidu.

London, 28. okt. — Premier MacDonald je bil ponovno izvoljen v parlament v njegovem vosem distriktu Seaham Harburn.

London, 28. okt. — Poročila iz volilnih distriktov, ki so bila danes zjutraj objavljena, kažejo naslednji izid splošnih volitev: Konservativci so dobili 261 sedežev; narodni liberalci, 107; narodni laboriti, 4; Lloyd Georgevi liberalci (opozicija), 2; odvisni, 2; laboriti, 23. Te številke kažejo, da so dobile vladne stranke 261 sedežev, opozicija pa 25. Volilni uradniki izjavljajo, da se bo s štetjem glasov nadaljevalo pozno danes, nakar bo objavljen popoln izid.

London, 28. okt. — Stranke, ki so podpirale MacDonalдово vladno vlado, so izšle iz volilnega boja zmagovite. Volitev se je udeležilo trideset milijonov volivcev.

Vsi člani nacionalne vlade, izključno MacDonalda — ki bo zvečer objavil svojo usodo — danes — in sir William Jovita, generalnega sekretarja, so bili ponovno izvoljeni v parlament.

Stanley Baldwin, voditelj konservativcev, je bil izvoljen z absolutno večino njegovih volivcev. Lord Reading, liberalci in članji ministri, ter lord Sankey, laborit in kancelar, nista bila kandidata, ker sta člana parlamenta. Finančni minister Philip Snowden se je odpovedal kandidaturi. On bo najbrž bil sedež v zbornici lordov.

Zaupanje, katerega so volilci izrazili napram MacDonaldu, kažejo na razvidno dejstvo, da so bili razen dveh ostali člani bivše laboritske stranke poraženi.

Arthur Henderson, bivši zunanji minister v delavski vladi, je bil poražen. Njegov soprotnik admiral Gordon Campbell je zmagal z večino devet tisoč glasov.

Edina člana bivše delavske vladne stranke je svojega protikandidata, sta George Lansbury in sir Stafford Cripps. Oba sta bila priključena med volilce v svojih distriktih.

Sir Oswald Mosley, voditelj vladne stranke "in milijonar, ki je vodil teatralno volilno kampanjo, je bil poražen. Premagala ga je mrs. Ida Copeland, konservativka.

Nemčija bo podzvela akcije za redukcijo dolgov

Vprašala bo Banko za mednarodna plačila, naj odredi preiskavo

Berlin, 28. okt. — Nemški zunanji urad pričakuje, da bo franciski ministri predsednik Lavalval, ko se vrne domov, pričel s sodelovanjem Združenih držav akcijo za revidiranje vojnih dolgov in reparacij.

To pričakovanje bazira delno na poročilih, ki jih je prejel zunanji urad od dr. von Prittwitz-Gaffrona, nemškega poslanika v Washingtonu, in se nanašajo na zaključke konference med Lavalom in predsednikom Hooverjem.

Poslanikovo poročilo je omogočilo nemškimi državniki globlji pogled v nekatera zamotana vprašanja in sedaj vedo, kaj načelnika ameriške in francoske vlade pričakujeta od Nemčije.

Laval bo najbrž vprašal svoj kabinet za pooblastilo, da bo potem lahko sugestiral Nemčiji, naj povzame iniciativo in zahteva, da Banka za mednarodna plačila v Baslu imenuje poseben komitej v smislu Youngovega načrta, ki naj preišče in potem obnovi razprave glede redukcij vojnih dolgov in nemških reparacij. Pričakuje se, da bo ameriška vlada sankcionirala to akcijo.

Včeraj se je zvedelo, da kancelar Brüning ne bo izgubil časa in da na podlagi skupne izjave, ki sta jo podala predsednik Hoover in premier Laval, takoj podvzel korak za obnovitev pogajanj o vprašanju vojnih dolgov in reparacij.

Polomi bank naraščajo

Tristo bank propadlo v enem mesecu, veliko število drugih pa so absorbirale večje bančne institucije

New York, — (FP) — V mesecu septembru je zaprlo vrata 306 bank, ki so imele za \$271.290.000 vlog, kot je razvidno iz poročila federalne rezervne banke v New Yorku. To je drugi mesec, v katerem je bil dosežen rekord bančnih polomov v zadnjih dveh letih. Prvi rekord je bil meseca decembra p. l., ko je Bank of United States in večje število drugih zaprlo vrata.

V prvih devetih mesecih tekočega leta je propadlo 1.234 bank. Vloge v teh bankah so znašale \$929.485.000, skoro sto milijonov dolarjev več kot skupne vloge bank, ki so propadle l. 1930, v letu, ki zaznamuje največje število bančnih polomov v zgodovini Amerike.

V petnajstih letih pred l. 1930 je bilo samo v enem letu, 1924, večje število bančnih polomov kot v letošnjem septembru.

Velike bančne institucije so v tem letu absorbirale skoro enako število bank kot jih je propadlo. Koncentracija finančne sile napreduje. Sedem bank poseduje 20% vlog ameriškega bančnega sistema, drugih 258 pa 58%.

Japonska svari sovjetsko Rusijo

Zahteva, da sovjetska vlada odpokliče svoje vojaštvo z mandžursko-sibirski meje. Sovjeti demantirajo vesti o mobilizaciji vojaških čet

Tokio, 28. okt. — Baron Sihedara, japonski zunanji minister, je danes naslovil noto sovjetski vladi, v kateri zahteva, naj slednja preneha z vojaškimi demonstracijami ob sibirsko-mandžurski meji. Sihedara pravi, da bi se te militaristične operacije lahko napačno tolmačile.

Sihedara dalje pravi, da so te demonstracije napravile neprijeten vtis med japonskimi kakor tudi med kitajskimi vojniki.

Kitajska poročila japonskemu konzulu v Tsitsiharju se glase, da je sovjetska vlada koncentrirala krog 30.000 vojakov v okolici Pogranitčaja, severno od Vladivostoka, kakor tudi zapadno od Mančula na drugi fronti.

Japonsko časopisje je včeraj objavilo vesti iz Harbina, ki se glase, da so sovjeti poslali orožje in municijo amurski armadi, ki jo tvorijo Kitajci in Mongolci ter da nameravajo ustanoviti neodvisno državo in proglasiti Tsitsihar za glavno mesto. Poročila naglašajo, da ta armada ogražja japonske interese pri Taonan-Angači železnici.

Moskva, 28. okt. — Klementi Vorosilov, vojni komisar, je v imenu sovjetske vlade zanimal vesti o mobiliziranju ruskega vojaštva ob mandžurski meji, kakor tudi poročilo iz Peipinga listu "London Express", v katerem je bilo rečeno, da so sovjeti poslali orožje ter municijo na mejo ter pripravili vse potrebno za transportacijo vojaštva.

Drhal pretepla komunističnega agitatorja

Council Bluffs, Ia., 28. okt. — Sinoči je prišlo do nasilja, ko se spopadli v bitki protikomunistični elementi in organizatorji komunistične stranke.

Gordon Borrowhous, komunist, ki je sodeloval z George Papcunom, komunističnim organizatorjem, je bil nasilno ugrabljen v njegovem stanovanju po članih obojestrane drhali, ki ga je odvedla iz mesta.

Zgodaj danes zjutraj je bil najden na cesti v bližini vasice Neola. Bil je omamljen in znaki na njegovem telesu so pričali, da ga je drhal silovito pretepla. Dati ni mogel nikake izjave.

Nasilja proti komunistom so pričela v ponedeljek, ko je protikomunistična drhal izgnala Papcuna iz mesta. Papcun je bil ugrabljen, ko je stopil iz policijske postaje, kjer je bil zaprt na obtožbo, da je motil zborovanje mestnega sveta.

STRAHOVLADA NAD RUDARJI ŠE NI PONEHALA

Kompanijski pobojniki nadaljujejo s teroriziranjem rudarjev v okraju Harlan. Delavska zborovanja prepovedana

Harlan, Ky., — (FP) — Vzlic zanikanju s strani šerifa Blaira in sodnika Jonesa, je okraj Harlan še vedno oboježeno taborišče. Čete pobožnikov in kompanijskih stražnikov v službi Black Mountain Coal Co., oboježeno s revolverji, puškami in strojnimi četami, še vedno patrolirajo ulice v Evertsu noč in dan ter terorizirajo rudarje. Morda niso v nobenem drugem kraju Amerike civilne svobodščine rudarjev tako brezobzirno teptane kot v Harlanu.

Vsa zborovanja in delavski shodi so prepovedani. Noben od pomočni komitej ne sme funkcionirati. Priče obrambne organizacije, ki se je zavzela za 21 rudarjev, ki so obtoženi umora v zvezi z izgredu v Evertsu 5. maja t. l., so persekutirane na vse mogoče načine, ker avtoritete, ki so v zvezi s premogovnimi kompanijami, hočejo, da se izogne iz okraja. V zadnjih treh tednih so bile tri priče aretirane na obtožbo, da so imele alkoholne pijače v svojih stanovanjih.

Rudarji se nočejo spuščati v pogovore s tujcem, ki pride z njimi v dotik, dokler se ne prepricajo, da ni špijon v službi premogovnih operatorjev. Njihova svoboda in celo življenja so na kocki, kajti v okraju Harlan je beseda premogovnih kompanij najvišji zakon. To je zakon protiumionizma, čigar razrastki segajo v socialno, politično in ekonomsko življenje delavcev, s katerim hoče kontrolirati ali razbiti vse oblike delavske organizacije, ki se pojavljajo v tem kraju. To je zakon zatiranja, katerega mogoteli izvajajo s pomočjo strojnih pušk, s katerimi so oborožili svoje pobojnike.

McCormick je skop napram rezevem

Chicago, — Harold F. McCormick, bivši Rockefellerjev zet, je dal \$5.000.000 Gahni Walski, da ga privoli v razporoko. Skupni darovi Walski v zadnjih šestih letih pa so znašali več kot deset milijonov dolarjev.

Par tednov pozneje je bil McCormick vprašan, naj prispeva v sklad, da se reši na stotisoče družin čikaških brezposelnih pred stradanjem in mesto pred izgredu. V ta namen je McCormick daroval \$70.000.

Tiskarji izvojevali bitko

Prisilili so jih na umik in s tem preprečili mezdne redukcije

Tucson, Ariz. — (FP) — Organizirano delavstvo v Tucsonu je dalo značilen ugled drugim unionistom, kaj vae se lahko doseže v boju proti delodajalcem, ki skušajo reducirati mezde.

The Tucson Citizen, meščanski dnevnik in vnet pristaš Hooverjeve administracije, se je moral hitro umakniti po izjalovljenem poskusu, ko je hotel znati članom tiskarske unije mezde in razbiti njihovo organizacijo. Tiskarji so hitro organizirali protinapad in zmagali.

Izgrba naročnikov in oglasov je prisilila delodajalce na umik. Bitka je sledila, ko je hotela uprava prelomiti pogodbo in znižati mezdo za tri dolarje na teden in nananila, da bo tej redukciji sledila druga.

Tiskarji so se uprli in list je uposil stavkokaše, katere je importiral še prej in jih nastanil v nekem hotelu. Toda protinapad je bil hiter in učinkovit. Člani tiskarske unije, železničarji in drugi organizirani delavci so takoj ustanovili enotno fronto proti ofenzivi openšarjev. Njihove žene so tudi stopile v akcijo in pričele agitirati med svojimi prijatelji, naj ukinejo naročino na list.

Komiteji unijskih delavcev so obiskali trgovce ter jim pojasnjevali, da bodo nake mezdne kvantno vplivale na njihov biznis, nakar so trgovci odpovedali oglaševanje v listu. Med temi so bili tudi nekateri bankirji, ki so pred desetimi leti podprali kampanjo za odprto delavnico in so radi tega utrpeli teko izguba. "Mi smo se nekaj naučili iz izkušnje," je dejal neki trgovec. "Boj proti delavstvu se ne izplača."

V treh dneh je "Citizen" izgubil na tisoče naročnikov in skoro vse oglase od trgovskih firm. Vse mesto se je pričelo zanimati za ta boj in ljudstvo je bilo odločno na strani delavcev.

Četrty dan so lastniki lista kapitalirali in zaposlili vse unijske tiskarje, ki so jih ispril, pod stariimi pogoji. Zmaga je bila popolna in delavstvo je triumfiralo. "Nismo se zavedali, da je naša moč tako velika," pravijo sedaj unijonisti.

Borahova izjava je razočarala Francoze

Propadanje kapitalističnega sistema

Ekonomski polom v Angliji se čuti po vsem svetu in temelji kapitalističnega imperializma so se pričeli rušiti

Berlin, — (FP) — Ekonomski in socialni sile rinejo kapitalistični imperializem v prepad. Polom v Angliji, ki je sledil krachu v Nemčiji in Avstriji, je le nadaljnje znamenje na poti, ki drži v popolno razpadanje.

Ko se je evropski kapitalizem tresel na robu propada v juniju in juliju, mu je prišlo na pomoč Wall Street. Nemčija je dobila sto milijonov dolarjev posojila in razglašeno je bil moralni vojnih dolgov in reparacij. Težji krizi je sledila druga, ko so angleški in ameriški bankirji strmoglavili delavsko vlado v Angliji in je prišla na krmilo "nacionalna" vlada z MacDonaldom na čelu. Anglija je potem dobila posojilo v Parizu in New Yorku, obenem pa je reducirala podporo brezposelnim s namenom, da usagovest svoj buđet. Toda ta pomoč je le začasna, kajti sistem, ki je bil zgrajen na umorih in plenitvah, se ne bo mogel trajno držati na nogah.

Orožje kapitalizma vaspovsod so bili kanoni in iskoriščanje mas. Mati kapitalizma, Anglija, se pogreza. Na pritisk angleške državne banke je bil parlament prikljen priznati, da Velika Britanija ne more plačevati svojih obveznosti v slatu.

Kakor hitro je prišlo to priznanje, je angleški funt izgubil 20% na svoji vrednosti. Angleški funt je ušval velik preših na Kitajskem, v Indiji, Afriki in v latinski Ameriki.

Z ukinitvijo zlate valute bo morala Velika Britanija plačevati svoje dolgeve s manj vrednim denarjem. Za vsak dolar, ki ga dolguje, bo morala dati \$1.20 poleg obresti. Velika Britanija ne more plačati s zlatom. Ona lahko plačuje svoje obresti s manufakturnim blagom, toda svetovna tržišča so prenatrana in kompeticija je velikanska.

Propad nemških financ je zadela občutno le Nemčijo in centralne države, toda propad britanske ekonomije je udaril vsa svetovna središča in pretresel kapitalistični imperializem do temeljev. Kapitalistični gospodarji so odgovorni za svetovno krizo, ki je zahtevala milijone žrtv, in sedaj so ustvarili razmere, ki groze s novo katastrofo, ki bo strašnejša od vseh prejšnjih.

Domaš drobci

Čikaškega rojaka našli ustreljenega

Iz Chicago, — V torek zjutraj so našli rojaka Antona Pengova ustreljenega v njegovem stanovanju, 18. Place in Ashland ulica. Ležal je počes na postelji in rana je na glavi, ni pa še znano, če ga je kdo drugi ustrelil ali je izvršil samomor. Mož je živel sam. Pravijo, da je navadno jmel precej denarja pri sebi in sumi se, da je bil roparski umor. Truplo so odpeljali v okrajno mrtvašnico in tam bo mrtličkoogledna razprava v soboto dopoldne. Kdaj bo pogreb, še ni določeno. Pengov je bil član družstva Slavija št. 1 SNPJ, doma je bil iz Podgorice nad Ljubljano in star 47 let.

Iz Clevelanda, — Trgovino A. Grdina & Sinovi je zadnje soboto večer posetil en sam ropar in odnesel \$150. Steve Bernardiču, prodajalcu, je pa vzel \$15 iz šepa. Odjemalcev takrat ni bilo v prodajalni. Ropar je pobegnil.

Dejal je, da ne more biti pravega mira, dokler ne bo versallaska pogodba revidirana. Ameriško priznanje sovjetske Rusije je pogoj za razoročitev

Washington, D. C., — (FP) — Senator Borah je v odgovorih na vprašanja francoskih časopisnih poročevalcev ubil vsako upanje, da bi Združene države pristale na predlog Francije glede oboježeno zaščite pred zunanjimi napadi.

Senator je rekel, da svetovnega mira ne bo, dokler ne bodo versallaska in saintgermainake pogodbe revidirane potom pogajanj ali s silo. Zlasti je naglašal potrebo priznanja sovjetske Rusije s strani Združenih držav. V tem vidu on solucijo ruskega problema. Ako se ta problem ne reši, tedaj je vsako upanje glede razoročitve na obeh straneh sovjetske meje nemogoče. Zaradi tega mora Amerika podvzeti prvi korak, da pride do razoročitve v vzhodni Evropi, in priznati Rusijo.

Ko je bil vprašan o možnosti ameriškega sodelovanja pri lavljanju paktov, kakršne zahteva Francija, je Borah dejal, da je to predmet, o katerem se sploh ne more razpravljati. Stara ameriška tradicija je, da se ne mešamo v zadeve evropske politike, je rekel senator.

Borahov odgovor je razočaral poročevalce kakor tudi francosko vlado, kot je razvidno iz komentarjev v pariškem časopisju. Znailen je vsled tega, ker kaže, da kongres ne bo storil nobenega dogovora, ki je bil sklenjen na konferenci med Hooverjem in francoskim ministrom predsednikom Lavalom, ako se Francija ne bo odrekla nekaterim političnim pridobitvam versallaska pogodbe.

Senator Borah je s tem, ko je postavil Hooverja v luč, ki ga kaže kot sovražnika evropske razoročitve, ker nasprotuje priznanju Sovjetske unije, podal najznačilnejšo politično izjavo, ki je prišla iz Washingtona v zadnjih letih.

Dobra vlada je odvisna od državljanov, pravi Hoan

Chicago, 28. okt. — Milwaukeeški župan Daniel W. Hoan je v svojem govoru pred člani Real Estate Boarda pokazal na realno mestno administracijo v njegovem mestu in v Chicago. Povedal jim je, kako je njegova administracija potegnila Milwaukee iz finančnega kaosa.

"Milwaukee", je rekel Hoan, "je popolnoma odpravilo graft in korupcijo iz administracije. Povljanja v policijem in gasiškem departementu basirajo na zaslugah in zmožnostih; policijski višji ali nižji uradniki kmalu uvidijo, da se graft ne izplača.

"Chicago ima pred seboj ogromno delo čiščenja. To pa se ne more izvršiti s večjim številom zakonov ali s izvolitvijo dobrega človeka v urad od časa do časa. Potrebna je organizacija in potem se lahko nekaj doseže.

Marconi bo kmalu naznanil nov izum

Santa Marguerita, Italija. — Pričakuje se, da bo senator William Marconi v kratkem naznanil izpopolnitev aparata, ki bo omogočil komercialno radio-telefonsko transmisijo s pomočjo kratkih valov.

On sedaj eksperimentira s tem aparatom na svoji vili v bližini mesta Genoa.

MacDonalдова volilna kampanja v Angliji.

Tone Seliškar: ZLATA RIBA

POMLAD je z veliko naglico obsula drevje z zelenjem, le narašala reka je še spominjala na hladne dneve z nalivi ter na čemerne oblake, ki so kakor ogromne morske gobe viseli nad mestom.

Topla vlažnost gre iz zemlje. Na bregu stoji lesena baraka in eno samo okence je obrnjeno k vodi. Zbita je iz najrazličnejših dešč in okrajnikov, špranje so prebite z rjasto pločevino starih petrolejskih kant, ponekod tudi z lovcico, na vodoravni strehi pa je stara, bogve kje pobrana strešna lepenska, obložena s kamenji, da je ne odnese veter.

Voda je kalna in ko počasi pada, pušča na travi plast blata in sviza. Na drugi strani je močvirnata gmajna in par nanovo zgrajenih hišic, ne daleč od barake pa so prve predmetne hiše in koj za njimi je že mesto, ugodno se prebujajoče v solnčnih žarkih, ki so pravkar prebili tenko meglo, da je jutro lepo in toplo.

Nekje zvonji. Fabrika sirena rjove, kakor da bi se jata divjih roparic spustila v mehko, nežno jutro.

Na razbitem okencu visi žarek in v baraki je svetlo. Vse stene so surove kakor zunaj. S stropa visi majhna petrolejska na telefonski žici. Pod oknom je pritrtjena široka deska, pokrita s časopisnim papirjem; to je miza in na njej je lončena skleda in žlica. V skledi je nekaj razkuhanega fižola in drobtine koruznega kruha plavajo v jesihu. V kotu je majhna zakrpna železna peč, nad njo visi na žebeljih razna posoda. Na zadnji steni je slika svetega Antona. Puščavnik je naslikan z dolgo sivo brado, s palico, na kateri je zvonec, ob njem stoji tolača svinja. Okoli in okoli pa so naslikani prizori iz njegovega življenja: kako izgana hudiča, kako preganja skušnjava v podoba velikih prasiatnih nagih žensk, ki ga vlačijo za lase in brado, kako umira in še marsikaj.

Poleg štedilnika leži v zaboji, ki je nastlan s koruznico in kunjama, malo dete. Žarki se še niso odlomili v ta kot. Dete mihi in spi. Blede je. Lasje so rujavi in malec skodrani, nosek je širok in umazan, pod usti ima polno hrast. Ob deskah pri oknu je železna postelja.

Polde spi. Obrnjen leži k zidu. Hlače ima na sebi. Nerodno leži, da hrpe in z roko očesa ne mirno sega po zraku. Veter je odrinil okno. Nekaj časa niha sem in tja, potem butne v steno in steklo zažvenkeče. Priprta vrata cvilijo. Polde se vrže na hrbet.

Zbudil se je. Oči ima še vedno zaprte. Počas, počas se umika spavec svedru, ki se mu je zariil v močgane: Ve, da je jutro, da je Polde, da spi v svoji postelji, čuti, da žene ni poleg njega, ki je gotovo kje zunaj, dožene vso resnico, da je bil hudičevo zopet natreskan nočoj, da je v baraki in da je tam v kotu njegov otrok, ki še spi . . . Naglo odpre oči. Naglo, čemu bi počasi dojemal vse to, in pogleda nanj. Potem se zazre v strop in v boleči glavi je sto in sto slik, ki ga tiče na to proketo posteljo. Misli na "Dalmatinca," na vino, na ženske. S Ceno je plesal. Z njo je kolovratil nekje po Siški. Kje neki jo je pustil? Ah, da! Prepiral se je s stražnikom, ki jo je odvedel na stražnico. Denar . . . Seže v hlačni žep. Prazen je. Na dan privleče samo precej dolg čk. Išče višgalice pa jih ne najde. A kadil bi strahno rad. Vstane, nekoliko rahlo so še noge, in gre k štedilniku. Nikjer jih ni. Jezan sede na posteljo in grize vase.

— Prokleta baba! Pa prav ničesar nima pri hiši!
— Togota gre do vratu, srdit je, ker je ni tu, da bi jo ozmerjal.
— Kje tiči spet?
— Marjeta je stala spodaj pri vodi in je z grabljami lovila les, ki ga je nosila reka. Suhe

veje, planke, treske. Bila je bosa in zeblo jo je. Redki, nazaj počesani lasje in neprespane oči so jo kazale, kot da bi bila štirideset, dasi ravno je bila precej mlajša. Gledala je po neki navzgor in na bregu je bil že precejšen kup kuriva. Obrislala si je blatne noge ob rosi travi, si naložila nekaj vej na roke in šla h koči. Polde je stal na pragu. V njegovih izpitih očeh je bil srdit pogled. Ko jo je ugedal, kako stopa upognjena, suha, sestradana in vsa žalostna navkreber v strgani bluži, kako so žile napete na njenih rokah, kako kitaste so njene gole noge, ga je obšlo neizrečeno dognanje. Da je vse to, vsa ta gnila baraka, hrastav otrok in ta ožiljena ženska tako v njem samem, da je stisnil zobe, vrgel kspo na glavo in planil na cesto.

— Kam greš, Polde? Je bolestno odjeknilo izza ogrla. Pa je kar zavil v ulico in proti mestu. Marjeta se je naslonila na vrata in gledala za njim. Ne s srdom, ne z jezo. Žalostna je bila. Bridke črte, ki so jih izdolble solze v njeno lice, so se poglobile. Stopila je v barako in zakurila. Skozi prerjavelo cev se je kadilo in kadar je zavela sapa, je bušnil dim spodaj v velikih kepah, zlezal pod strop in se tam vil ter tkal v strene, ki so se proti oknu natezovale in solnčni žarki so bili v njih kakor vijoličaste svilnate nitke.

Deto se je zbudilo in zavekalo. Pomencalo si je zlepljene trepalnice in se poskušalo dvigniti. Bilo je baš, da ahodi. Z ročicami se je oprijemalo roba svoje posteljice in počasi sedlo. Velike, modre oči so bile še vse vlažne od spanja, ko pa je zagledal otrok mater, je utihnil in zacmokal z ustnicami. Lačen je.

Marjeta je bila slabotna, revna, lačna, toda še vedno ga je došla. Na mehnici se mu je položila ga na posteljo, povila v svojo krilo, da mu je bilo toplo, odpela si je blužo in ga stisnila k sebi. Njene prsi so bile vnete, majcene, otrok se je mučil, zavekal, se zopet z obupom vsesal v bradavico in zopet zajčal.

Voda na štedilniku je zavrela. Z detetom v naročju je napravila prežganko. Ko se je ohladila, ga je nakrmila. Rjava juha se mu je razlivala po bradi, ko pa se je nasitilo je zadovoljno kobacalo po postelji.

Polde je hodil po mestu. Roke v žepih, kapo zadržal na glavi. Pred visoko stavbo, ki so jo gradili sredi trga, je obstal. Polir mu je že od daleč pomigal, da ni nič dela odveč. Pred gradbeno pisarno jih čaka še kakih dvajset. Čakajo že od ranega jutra. Vedo, da ni dela, pa kar stoje. Zidarji hodijo po lesenih odrh, nekdo kriči prav na vrhu, motor dvigala hrpe.

Polde je mrk, gre in sede v parku na klopi. Solnce že toplo žge, sredi trate cveto potonke in grm španskega bezga dehti daleč na okrog. Pomakne si kapo na oči, ki ga očem od prevelike svetlobe. In ko tako dremlje, še napol pijan večerjaneja vina in poln spominov na Ceno, se spomni, da je lačen in da nima denarja. Vstane in gre naglo domov.

Sedi ob mizi, pije prežganko in namaka kosčke kruha v jesih, ki je še v skledi od fižola. Ob štedilniku sedi Marjeta. Dete se igra z rožami, ki mu jih je natrgala mati ob bregu. Molk. Samo dete gode in skozi odprta vrata grgra voda, ki je še precej upadla. Marjeti je tesno pri srcu, ko tako molči. Zakaj molči? Saj mu ni ničesar storila. Ničesar hudega. Niti žal besede mu ni rekla, ko je prišel pijan domov. Že nekajkrat je dahnila, da bi spregovorila. Dete se je opraskalo po licu in zahtelo. Marjeta se skloni k njemu in ga skuša potolažiti: — Nič ne bubaj, nič. Lej, lej, pipi rožca!

(Dolge prihodnjik).

— Boš jala nasititi tako veliko četo? Zdaj nista le Klemen in Tomo na otoku.
— Matej je šegavo vprašal.
— O, znala bom pa že, saj rada vidim, da je več ljudi.

— Stana, si noč dobro prespala?
— Nežne, skrbne so Benjamino ve besede.
— Topel, pomirljiv je Stanin odgovor.
— Kakor se prespi noči z viharjem.

— Kako je z Olgo? Ze kaj ve za naju?
— Mateja zanima njena usoda. Olgo je poznal, njen sopotnik je bil.
— Ne, ve, pač pa je spraševala in menda slutila.

— Duri v sobo se znova odpro. Vsi so presenečeni.
— Pred njimi stojita Damjan in Olga.

— Olgi se pozna, da je silno pozelela priti iz sobe. Radovedno se ozira v ljudi, njene lepe, velike oči so polne skromnega pričakovanja. Velika je, sledovi lepote se ji risajo po obličju in se križajo s sledmi bolezni, trpljenja, prestanih muk in vraga.

— Kar jo je priklenilo na posteljo in ji vzel zdravje, svežost in mlado moč.
— Ko stopa iz sobe, pokaljuje in se s Damjanom očitajoče pomenjkuje.

— Kako si čuden, Damjan. — Lahko bi mislila, mi samo temo privoščiš.

— Benjamin ne razume teh besed. Takoj se oglasi.
— Ni tak grobjan. Olga, Damjan ti vse privoščil.

— Morje mi brani pogledat. — Nisem tako slaba, da bi moral samo ležati.
— Damjan jo rahlo prosi. Ljubee.

— Ti se ne vidiš in ne veš, kako zelo ti je potrebno, da si s počitkom odpomoraš. Rad bi videl, da me ubogaš, a če res nočeš zopet leči, naj bo po tvojem. Ne maram biti trd . . .

— Jasni se; solnce se prikaže in polivi.
— Da bi se le kdo drugi ne prikazal!

Damjanova skrb je velika. Radi nje je tudi Olgi branil iz sobe.
— K starcu stopi Matej in ga resno nagovori.
— Klemen, zdaj pojdemo, da vidimo razbiti brod ob blizu. Kar se mrtvih najde, jih damo zemlji.

— Samo, da bi ne bilo mamice med njimi.
— Stana vtrepeta, se zgrabi ob tej težki misli.

Klemen ji privoščil zapovedujoč pogled in ukazujočo kretnjo stare roke. Proč je napoti.
— Stana, si naročeno pozabila?
— Nisem, očka.
— Stana uboga. Saj ne zna drugega.

Po zapovedanih opravkih gre. V njenem izrazu je več žalosti kot pa veselja. Misli so ji mračne in še solnce, novo, umito solnce ne privabi pravih barv na njen obraz.

— Benjamin gleda za njo, nato se z Matejem zamudi.
— Matej, kaj pa potem, ko bodo mrtveci v zemlji, a živi še vedno tukaj? Kam in kako naposed?

— Za vse pride čas. Poraja se mi misel, da bi po morju odpluli, si poiskali svet, kjer bi ne bili preganjani, kjer bi se svobodno odpčlili.
— Nimam primerne ladje, — meni Damjan.

Tudi Olga se oglasi.
— In kje bi bil tisti lepi, svobodni svet? Kje ljudje, ki bi nas za enake spoznali? Matej pa ne odneha.

— Ladjo si zgradimo, svet in ljudi pa poiščemo!
— Skozi line pada odrešujoča svetloba.

Za hip jo prestreže Tomova postava.
— Vrnil se je.
— Naš oficir je čudak. Z veselim licem pogleduje razbiti brod, govori o mokri, ničvredni bitki brez spravna in o ženskah se izraža prav nemarno. Miše se je zopet spomnil. In vina tudi. Ko pa je Stano Gjal videl iti, se je izdal docela.

— Benjamin strašno pograbi pekočo novico.
— Na kak način?

— Izblebetal je mnenje, da je mala dekline sama po sebi najboljšo vino. Vražji okus ima in zgodnje sadove ljubi.
— Podlost se kreše v tem človeku! Satan je!

— Benjamin trpi, Matej pojašnjuje.
— Zvit je in premeten! Le tisti oficirji grede navadno v kolonije, ki so doma neznosni. On je že bil.

— Kateri oficir?
— Zdaj Olga sprašuje. V njegovem glasu je živa nezisprnost. Matej se samemu sebi zdi neroden.

— Slišala je in potrja pojašnilo . . .
— Matej samemu sebi zasepeče neljubo ugotovitev.
— Govorite venear!

— Olga ne trpi skrivnosti, Damjan zastoj prigravarja.
— Olga, ne vznemiraj se preveč.
— Jaz hočem vedeti, kdo ljubi vino! Kaj mi prikriivate?
— Ta ženska radovednost . . .

Mateju je nerodno in se od strani.
— Benjamin tudi skuša pojašnjati, miriti.
— Olga, nič ni in tudi biti niš ne more.

Klemen je potr. Prepri, ki se napoveduje, mu ni všeč.
— Zunan je poleglo, tu bo pa vrš mahovo.

Matej naleti na svoji poti po utrdi na oficirja. Glasno, tudi tem pod linami dovolj silno ga Miloš z vsa oficirsko oholostjo ogovori.

— Ohej, ti moj vojak, ali še ni gospodarja, da bi nas v klet popeljal?
— Olga se strese. Slišala je.

— Zdaj vem, zdaj ga poznam . . . Njega sem se vedno bala. Oh, zajel so nas!

Vsa se prestraši, povsem bela postane, še tista trohica rdečice, ki ji je doslej božala obličje, zgine z nje in jo prikaže v smrtni belini. Damjan si jo prikleno v objem, v vroč, zavetja poln objem.
— Svobodni smo, ničesar se ne straši!

(Dolge prihodnjik).

OGLAS
Prodaja se candy store nasproti ljudske šole na 1013 W. 18th St., Chicago, Ill. (Adv.)
ogru ves kakor solnčne svetlobe
Sloan's Liniment
Agitirajte za Prosveto!

Za kratek čas

Beremo, da igra neki saksofonist na severu Anglije cele ure na svoje pihalo, ne da bi čutil potrebo po odpočitku. — Hudo ni to, da more tako vztrajno igrati, temveč to, da tako vztrajno tudi igra.

Neki romanopisec se je poročil v kratkem z damo, ki jo je srečal prvokrat med neko vožnjo z letalom. — Navzlic temu lahko rečemo, da nevarnosti, ki so zvezane z letanjem, pojenjujejo.
Na neki hiši visi listek z napisom: "Klavr poceni prodam; drugo nadstropje."
Naslednje dne je pred tem listkom bil prilepljen še en listek: "Hvala Bogu! — tretje nadstropje."

Odpravite zaprtico

Zaprtice povzročajo veliko nepotrebnih bolečin in trpljenja, ker ledeneke glivine nastane v ledni nazadnji živčeni osredni in po letih stalno nastajajo, obklisto ali neturbo stalnost, zgrabijo žilne žile, glivne, nabaznane in druge enake bolezni. Nuga-Tone odlični žilni strup in so varni bolezn. Da niso moči obalebnemu telesu in vse naprave, da se počinijo kot nar človek. Golebo si nabavite Nuga-Tone, je pa prodajo v lekarnah. Zelo ga lekarnar silno želijo in saj se zaradi vsake od trgov na dobajo.

DVA VELIKA BOŽIČNA IZLETA v domovino
o skrajšanih potovanjih parobladom
"PARIS" 1. decembra
pri prodajnihi nadzorstvu g. LOUIS GOLDBERGA iz zabega New Yorka
in
"ILE DE FRANCE" 11. decembra
pod skrajšani vodstvom g. JOSEPH MAJDIČA iz zabega urada Burh
NARAVNOSTNO DO HAVRE
Hitrost — Udobnost — Počivanje — Izzivna hrana
NIZKA CENA V OBA KRAJA DO LJUBLJANE IN NAR
"Paris" \$182.00
"Ile de France" \$186.00
Frankštite at vaše rezervacije oddaj. Vprašajte zabega bližnjega zastopnika popolna pojavnila.

FRENCH LINE
213 North Michigan Avenue

BOŽIČ V STARI DOMOVINI
Posebna odpiutja iz New Yorka
ST LOUIS 9. decembra
DEUTSCHLAND 10. decembra
Bijajen sprejem vas čaka tam. Doppeli bošte pravilno za božične praznike. Hitra odprava iz Hamburga na vsalega potovanja. Posebni zastopniki naše družbe spremljati vaak izlet. Zgodaj si rezervirajte svoje mesto.
ZANEMAR CENE TJA IN NAZAJ
Za nadaljna pojavnila vprašajte kateregakoli lokalnega agenta
HAMBURG-AMERICAN LINE
177 N. MICHIGAN AVE. CHICAGO

TELEFON ROCKWELL 4904
TISKARNA S. N. P. J.
SPREJEMA VSA
v tiskarsko obrt spadajoča dela
Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnik, knjige, koledarje, letake itd. v slovenakem, hrvatkaskm, slovaskem, čelkaskm, nemaskem, angleiskem jeziku in drugih
▼
VOĐSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO S. N. P. J.
DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI
Vsa pojašnila daje vodstvo tiskarne
Cene zmerne, unikiško delo prve vrste
Pišite po informacije na naslov:
S. N. P. J. PRINTERY
2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.
TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTМЕНA POJASNILA

RAZBITI BROD

Za Prosveto napisal Tone Čufar.

3.
Tudi Matej je Damjanovih mišl.
— Resnično! Nekaj moramo skieniti ter ukreniti.
— Po morju odrinemo. Tukaj je dolgočasno. Mene vleče, da bi jo z otoka pobral, zato se pomenimo.

Takega mnenja je Tomo. Njegove besede so prav resnične, v njih ni nič narejenega. Zares si je zaželel spremembe novega sveta, novih ljudi. Ko je to odkrito priznal, je tudi on šel stran. Ni mu bilo več do pogovora in družbe.

S Klemenom sta ostala še Benjamin in Tomo.
Benjamin je zelo zaupno in s prošnjo v očeh stopil pred starca.
— Klemen, preden kdo sem pride in mi kam gremo, bi rad zavoljo Stane ter njene mame zvedel resnico.

— Ti, dečko Benjamin, želiš zvedeti to, kar bi jaz sam nikoli rad ne vedel.
— Je mar žalost in groza v tej stvari?
— Bo približno tako, ker Stanino mamó že trava prerasta. V prezgodnjem grobu si hladi

prevročee arce moja Kristina, moja hčerka.
— In Stana tega ne ve?
— Potem še razočaranje čaka tega prikupnega dekleta.
Tudi Mateja je zanimalo in se vmešal v pogovor.
— Nesrečnica! vzklíkne Benjamin.
— Skoraj vsi, kar nas je tu, imamo nekaj nad seboj.
Klemen Mateju prepričano pritrđi.
— Imamo. — — — A mi vemó, da imamo, Stana pa samo sprašuje.

— Kako ji je bilo zamočano? Benjamin ne neha z vprašanji.
Klemen pojašnjuje.
— Njeno mamó je zmotil mornar, jo odpeljal, se z njo spečal ter jo nato zapustil. Po pristaniščih sem opravljal delo in si služil kruh, ko me je z otročičkom obiskala in v obupnem joku zaprosila odpuščanja in zavetja. Takrat sem storil greh, ki se maščuje. — — — Rodno kri sem preklel, rodnega otroka spodil od sebe. Že drugi dan mi je bilo žal, a s kesanjem se krivica ne popravi. Kristina je še šla, dala svojo malo tujim ljudem v režo, sama se je pa spoprijela z življenjem, s trdimi, trpljenja polnimi službami.

— Ali poslej tudi nje same nisi več videl?
— Kako je v smrt zašla? Matej in Benjamin sta vneto spraševala.
Klemen je predan pripovedovanju in grenkim spominom.
— Še sem jo videl. Poiskal sem jo, prav tedaj jo je pa poiskal tudi njen mornar. Tehtala je med njim in menoj ter se za mornarja odločila. To jo je pogubilo. Po dobrih tednih so mi poslali poročilo, da je ubil njo in sebe, zgodila se je ljubezenska žaloigra, mi vzela hčer in mi pustila Stano na ramah.
— Ostala je Stana, samo, da je ostala!
Veseli Benjaminov vzklik Klemenu marsikaj razodene.

Mateju se pa nekaj drugega razjasi.
— Zdaj pojmutem, zakaj ti prija otok in njegova samota. Le Stani bo tu prepustno.
4.
Otok se blišči v novi, umiti podobli.
Solnce ga ogreva.
Novo, umito solnce.
Stana ima tenak posluh. V sobi pri Olgi se mudi, pa začuje svoje ime in stopi skozi duri.
— Kakor da ste me klicali. Morebiti se le motim.
— Ni napačno, da si tu. — Pripravila nam boš jedi, ker pojdemo na delo.
— Bom, očka.

— Klemen, preden kdo sem pride in mi kam gremo, bi rad zavoljo Stane ter njene mame zvedel resnico.
— Ti, dečko Benjamin, želiš zvedeti to, kar bi jaz sam nikoli rad ne vedel.
— Je mar žalost in groza v tej stvari?
— Bo približno tako, ker Stanino mamó že trava prerasta. V prezgodnjem grobu si hladi